

เพลงขับสายแปง : สุนทรียภาพแห่งชาติพันธุ์ไทยไซ่ง หนึ่งในความงามแห่งวิถีอาเซียน

ไอยเรศ บุญฤทธิ์

โครงการเมธีวิจัย สกว. 2553 "ชาติพันธุ์: กระบวนทัศน์ใหม่ในการสืบสานภาษาและวัฒนธรรม"

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

บทคัดย่อ

บทความนี้ มุ่งศึกษาเพลงขับสายแปงในฐานะภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยไซ่ง โดยจัดให้อยู่ในลักษณะของเพลงขับซึ่งเป็นวัฒนธรรมร่วมของชนชาวบริเวณแถบอุษาคเนย์ อีกทั้งเป็นการละเล่นดั้งเดิมของประชาชนชาวสยามในตระกูล ไทย-ลาว เพลงขับสายแปงสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวไทยไซ่งในหลากแง่มุม ซึ่งนับว่าเป็นสื่อทางวัฒนธรรมที่ส่งต่อกันจากรุ่นสู่รุ่นชาวไทยไซ่งในรูปแบบของวรรณกรรมมุขปาฐะ(oral literature) ซึ่งรวมบทร้อยกรองและดนตรีเข้าไว้ด้วยกัน

ผู้เขียนศึกษาและเก็บข้อมูลเพลงขับสายแปงจากพ่อเพลงและแม่เพลงชาวไทยไซ่งในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสาคร ชุมพร และจังหวัดเลย พบว่า บทร้องในเพลงขับสายแปงสามารถจัดแบ่งตามการใช้ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตได้ 6 ประเภท คือ 1.ประเภทขับทักทาย 2. ประเภทขับแปงขวัญ 3. ประเภทขับเอ็นพร 4. ประเภทขับเล่าเรื่อง 5. ประเภทขับเกี่ยวสาว และ 6. ประเภทขับกล่อมลูก โดยเนื้อหาแต่ละประเภทที่ปรากฏอยู่ในเพลง มีลักษณะเด่นของการใช้ความเปรียบที่สะท้อนอารมณ์ความรู้สึกและภาพแห่งวิถีชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ มีการร้อยเรื่องราวให้ผสมกลมกลืนธรรมชาติที่ผูกติดกับวิถีชีวิตของคนไทยไซ่งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเนื้อความที่แฝงอยู่ในภูมิปัญญาดังกล่าว ปรากฏให้เห็นถึงความเป็นมาที่ซับซ้อนโดยผสมผสานคติความเชื่อที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งให้พัฒนาการทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยไซ่ง กระทั่งถึง ภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางบริบทของแต่ละยุคสมัย

อนึ่ง บทความนี้ต้องการชี้ให้เห็นว่า เพลงขับสายแปง เป็นมรดกทางวัฒนธรรมในภูมิภาคอาเซียน เป็นศิลปะที่สามารถสื่อให้เห็นถึงร่องรอยทางความคิดความเชื่อที่ปรากฏแฝงอยู่ใน "ถ้อยคำ" ซึ่งผ่านการสร้างสรรค์ให้อยู่ในรูปแบบที่หลากหลาย ดังที่ปรากฏอยู่ในเนื้อร้อง บทเพลง หรือทำนอง สะท้อนให้เห็นความงามที่ปรากฏอยู่วิถีชีวิตของผู้คนกลุ่มหนึ่งซึ่งมีความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติในดินแดนแห่งถิ่นอุษาคเนย์ ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาและควรรับรู้ ทั้งเพื่อความเข้าใจในชาติภูมิแห่งตนและผู้อื่น อันจะน้อมนำความเข้าใจอันดีต่อกันไปเบื้องหน้าและหลอมสังคมให้มีทัศนนิยมไปในทิศทางเดียวกัน

คำสำคัญ: เพลงขับสายแปง/ ไทยไซ่ง/ ไทดำ/ ไทยทรงดำ/ วิถีอาเซียน